

Huvudman
eniko.mihai@boras.se
boras.stad@boras.se

2018-06-27
Dnr 400-2017:7322

Beslut

efter kvalitetsgranskning vid Almåsgymnasiet B i
Borås kommun av nyanlända elevers fortsatta
utbildningsvägar efter språkin introduktion

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av *nyanlända elevers fortsatta utbildningsvägar efter språkintrö-
duktion*. Syftet är att granska huvudmäns och skolors arbete för att ge nyan-
lända elever förutsättningar att gå vidare inom gymnasiet eller till Komvux ef-
ter språkintröduktion.

De övergripande frågeställningarna är:

1. *I vilken utsträckning har huvudmannen ett långsiktigt och samordnat arbete
för nyanlända elevers fortsatta utbildningsvägar?*
2. *I vilken utsträckning arbetar rektorn för:*
 - a) *en strukturerad kontakt mellan språkintröduktion och fortsatta utbild-
ningsvägar?*
 - b) *en vägledning som ger nyanlända elever en god överblick över fortsatta ut-
bildningsvägar?*

Granskningen genomförs i 22 utvalda gymnasieskolor med huvudmän som er-
bjuder språkintröduktion. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvud-
män. Almåsgymnasiet B, Borås kommun, ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Almåsgymnasiet B den 2 och 3 maj 2018. Besöket ge-
nomfördes av utredarna Annika Welinder och Johanna Oskarsson. Intervjuer
med ett urval av elever på språkintröduktion, studie- och yrkesvägledare, rektor
och centrala funktioner hos huvudmannen (vuxenutbildningschef Komvux/yr-
keshögskola, rektor Björkängsgymnasiet med samordningsansvar för språkin-
tröduktion, kvalitets- och utvecklingsledare samt gymnasiechef Almåsgymna-
siet) har genomförts.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resulta-
ten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett ut-
vecklingsarbete behöver inledas inom följande områden.

- Huvudmannen behöver se till att det finns planerade arbetssätt i syfte att
vägleda och motivera nyanlända elever och att dessa arbetssätt är föränk-
rade hos olika nivåer utifrån ansvarsområde och behov.

Skolinspektionens bedömningar

1. *I vilken utsträckning har huvudmannen ett långsiktigt och samordnat arbete för nyanlända elevers fortsatta utbildningsvägar?*

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att huvudmannens långsiktiga arbete för nyanlända elevers fortsatta utbildning är i huvudsak av god kvalitet. Skolinspektionen bedömer vidare att huvudmannens arbete för att den fortsatta utbildningen av elever på språkinträdning samordnas mellan huvudmannen och skolenheterna är av god kvalitet.

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden: huvudmannens behöver se till att det finns planerade arbetssätt i syfte att vägleda och motivera nyanlända elever. I detta ingår att säkerställa att huvudmannens arbetssätt är förankrade på olika nivåer utifrån ansvarsområde och behov.

Skolinspektionens utredning

Huvudmannens beredskap för fortsatta utbildningsvägar

Granskningen visar att huvudmannen har en beredskap för att kunna möta behovet av olika fortsatta utbildningsvägar för nyanlända elever som går på språkinträdning. Intervjuad studie- och yrkesvägledare, rektorer och representanter för huvudmannen säger enligt i intervjuerna att huvudmannen har en beredskap att möta detta behov.

Av intervjuer med representanter för huvudmannen, rektor för Almåsgymnasiet B och studie- och yrkesvägledare samt av inskickad dokumentation framgår att det i Borås stad finns tre nivåer för elever som läser på språkinträdning, start-, mellan- och fortsättningsnivå. På Almåsgymnasiet finns elever som går på mellan- och fortsättningsnivå. Vidare uppger de intervjuade att det är elevernas kunskapsnivå i svenska som andraspråk som avgör vilken nivå eleverna placeras på inom språkinträdning. Enligt representanterna för huvudmannen har huvudmannen en progressionstanke för eleverna i sin organisation av utbildningen på språkinträdning.

Rektorn för Almqvistsgymnasiet B säger att det finns en beredskap i kommunen för att ge eleverna på språkintröduktion förutsättningar att ta sig vidare i utbildningssystemet när de är färdiga med sin utbildning på språkintröduktion. Enligt rektorn finns det tydliga instruktioner för hur eleverna ska göra när de ska söka fortsatt utbildning efter språkintröduktion och att huvudmannen säkerställer att övergångarna fungerar. Rektorn säger att huvudmannen hittar lösningar om de ser att något inte fungerar när det gäller nyanlända elevers fortsatta utbildningsvägar och ger som exempel att man från huvudmannens sida har hittat lösningar för de elever som söker utbildningar och som har tillfälliga personnummer ska ha möjlighet att fortsätta att studera på Komvux när de har fyllt 20 år. Rektorn säger vidare att huvudmannen ser till att det finns ett bra kursutbud och att det finns många utbildningar att välja för eleverna. Rektorn säger vidare att hen uppfattar att eleverna kommer vidare efter studier på språkintröduktion. Rektorn för SFI säger också att de från skolan rapporterar in till huvudmannen hur många elever de har som går på SFI och hur väntelistan ser ut samt Migrationsverkets underlag och statistik.

Av intervjuer med representanterna för huvudmannen, rektorn för Almqvistsgymnasiet B, rektorerna för Komvux och studie- och yrkesvägledare samt av inskickad dokumentation framgår att huvudmannen har skapat en paraplyverksamhet för nyanländas lärande, det så kallade SPRINT-nätverket. Det är huvudmannen som har initierat nätverket där alla rektorer för språkintröduktion och Komvux, samordnare, representant för studie- och yrkesvägledarna samt representanter från huvudman deltar och har regelbundna möten. Av Borås stads gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltnings kvalitetsrapport för läsåret 2016/2017 framgår att syftet med nätverket har varit att skapa en sammanhållen och likvärdig organisation för språkintröduktion och skapa förutsättningar för erfarenhetsutbyte. Representanterna för huvudmannen säger att de bland annat får information från SPRINT-nätverket för att kunna planera för elevernas övergångar från språkintröduktion till andra fortsatta utbildningsvägar.

Enligt studie- och yrkesvägledare och representanter för huvudmannen finns även nätverk för studie- och yrkesvägledare i kommunen.

Representanterna för huvudmannen säger vidare att det är en fördel att gymnasieskolorna och Komvux finns i samma förvaltning vilket uppges gynna samverkan mellan verksamheterna så att eleverna exempelvis inte riskerar att "låsas fast" i någon av verksamheterna under lång tid.

Huvudmannens planerade arbetssätt gällande studie- och yrkesvägledning

Granskningen visar att huvudmannen inte har planerat arbetssätt i syfte att vägleda och motivera nyanlända elever.

Enligt representanterna för huvudmannen är det verksamhetschefen på respektive skola som har direktivet att organisera studie- och yrkesvägledningen på skolan så att det är anpassat efter elevernas behov. Språkintröduktionseleverna behov av vägledning ska, enligt representanterna för huvudmannen, tillgodoses utifrån deras behov och därmed behöver även studie- och yrkesvägledarnas uppdrag se annorlunda ut gentemot nyanlända elever. Representanterna för huvudmannen säger att vägledarna har stor frihet från huvudmannens sida att utforma vägledningen för eleverna på språkintröduktion och att studie- och yrkesvägledarna kan lyfta de utmaningar de har i vägledningsuppdraget i SPRINT-nätverket. Representanterna för huvudmannen säger att detta forum gör det möjligt för huvudmannen att bedöma likvärdigheten och fånga upp eventuella frågor.

Rektorn för Almåsgymnasiet B säger att huvudmannen styr arbetet med studie- och yrkesvägledningen genom bland annat studie- och yrkesvägledarnas nätverk. Dock uppger rektorn att hen är osäker på om det finns särskilda instruktioner från huvudmannen för vägledning för nyanlända elever.

En av rektorerna för Komvux säger att hen inte känner till om huvudmannen har gett några särskilda instruktioner om vägledningen för nyanlända elever.

Studie- och yrkesvägledaren svarar på Skolinspektionens fråga om det finns några specifika instruktioner från huvudmannen rörande arbetet med de nyanlända elevernas studie- och yrkesvägledning att det kan finnas instruktioner som hen inte känner till. Studie- och yrkesvägledaren uppger att det inte är tydligt för hen hur huvudmannen tänker kring vägledningsuppdraget och att hen efterfrågar riktlinjer från huvudmannen som styr arbetet med vägledning.

Av inskickad dokumentation framkommer att Borås stad har en plan för introduktionsprogrammen som är framtagna av huvudmannen. Det framgår inte något om nyanlända elevers särskilda behov av vägledning eller hur detta ska göras av planen, inte heller av någon annan, av Borås stad, inskickad dokumentation.

Huvudmannens uppföljning av arbetet med studie- och yrkesvägledning

Granskningen visar att huvudmannen följer upp att elevernas behov av studie- och yrkesvägledning tillgodoses och att personalen har tillräcklig kunskap för

att tillgodose elevernas behov. Studie- och yrkesvägledningen följs upp inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet men också genom elevenkäter.

Enligt representanterna för huvudmannen följs arbetet med studie- och yrkesvägledning upp i det systematiska kvalitetsarbetet där en så kallad kvalitetsbedömning görs av arbetslagen, som lämnas till förvaltningen genom alla nivåerna. Representanterna för huvudmannen säger att de gör aktiva utvärderingar med eleverna på skolenhetsnivå och sedan går utvärderingarna till närmaste rektor. Studie- och yrkesvägledarna utvärderar vägledningen, vilka insatser som har gjorts när det gäller vägledning och vilket utfall blev det, vilket representanterna för huvudmannen uppger att de sedan får ta del av.

I intervjuerna med representanterna för huvudmannen, rektorn för Almåsgymnasiet B och rektorerna för Komvux framkommer att huvudmannen bland annat tar reda på elevernas uppfattningar om studie- och yrkesvägledning genom regelbundna elevenkäter, i den så kallade skolklimatsenkäten.

Enligt rektorn för Almåsgymnasiet B följer huvudmannen upp att personalen har tillräcklig kunskap för att tillgodose elevernas behov av vägledning genom det systematiska kvalitetsarbetet. Enligt representanterna för huvudmannen är även kompetensutveckling, för att möta elevernas behov, en stående punkt på SPRINT-nätverket. Inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet följs även elevhälsans arbete upp, där studie- och yrkesvägledningen är en del.

Huvudmannens arbete med att motverka begränsade studieval

Granskningen visar att huvudmannen bedriver ett arbete för att motverka studieval som grundar sig på kön eller på social och kulturell bakgrund.

Representanterna för huvudmannen säger att detta område är något man i ledningsgruppen på förvaltningen resonerar kring och ger som exempel att man tidigare i kommunen traditionellt har haft programmen uppdelade mellan skolor så att det blivit "pojk- och flickskolor" men att huvudmannen aktivt har arbetat bort detta. Enligt representanterna för huvudmannen kan man från huvudmannen inte se att eleverna aktivt gör val som är könsbundna. Representanterna för huvudmannen säger att det ingår som en del i vägledningssuppdraget att ge eleverna sådan information att de inte gör studieval som grundar sig på stereotypa föreställningar och att det för eleverna presenteras olika möjligheter och vilka val som finns för fortsatta studier.

Enligt en av rektorerna för Komvux har huvudmannen inte gett några särskilda instruktioner för hur arbetet med att motverka begränsade studieval ska bedrivas men värdegrundsarbetet betonas i utbildningsplanen från förvaltningen. Rektorn uppger att det är hens uppfattning att alla vägledarna på Komvux är medvetna om att det förekommer könsstereotypa yrkes- och studieval och att man från skolans sida försöker medvetandegöra eleverna om att inte göra sådana val.

Huvudmannens uppföljning och samordning av resurser

Granskningen visar att huvudmannen följer upp och vid behov samordnar resurser för arbetet med studie- och yrkesvägledning.

Enligt representanter för huvudmannen följer huvudmannen upp om skolenheterna har tillräckliga resurser för arbetet med vägledning inför fortsatta utbildningsvägar genom bland annat samtal med studie- och yrkesvägledarna och genom studie- och yrkesvägledarnas årliga utvärdering. Representanterna för huvudmannen uppger att de har tillräckliga resurser för att tillmötesgå de behov av vägledning som finns och att deras upplevelse är att det finns en öppen dialog om resurserna inte räcker till. Ett exempel som representanterna för huvudmannen ger är den förändring som gjorts i studie- och yrkesvägledarnas uppdrag när det gäller att hålla informationsmöten på grundskolorna om utbildning på gymnasiet. Detta uppdrag plockades bort från studie- och yrkesvägledarna för att få mer tid till vägledningssamtal för att möta elevernas behov. Ett annat exempel är att man på Komvux utökade studie- och vägledartjänsterna när det kom väldigt många SFI-elever. Enligt representanterna för huvudmannen finns en tydlig idé från huvudmannens sida att förvaltningen inte ska styra resursfördelningen utan verksamheten bedömer hur behovet är.

Rektorn för Almåsgymnasiet B säger att när det gäller resurser redogör rektorerna för sin verksamhet för huvudmannen genom kvalitetsbedömningen för skolan. När det gäller resurser för elevhälsan, där studie- och yrkesvägledningen ingår, redovisar gymnasiechefen den i sin helhet för hela Almåsgymnasiet. Rektorn säger att huvudmannen har möjligheter att göra justeringar av resurser vid behov.

Enligt rektorn för SFI har huvudmannen möjlighet att göra justeringar av resurser och ger som exempel att när det kom många nyanlända elever så utökades resurserna för studie- och yrkesvägledning.

Förutsättningar för strukturerade kontakter

Granskningen visar att huvudmannen skapar förutsättningar för strukturerade kontakter mellan språkintröduktion och andra intröduktionsprogram, nationella program samt Komvux.

Enligt rektorerna för Komvux arbetar huvudmannen för att skapa kontaktytor mellan de olika utbildningarna genom att se till att det finns ledningsgrupps-träffar. Vid dessa ledningsgruppsträffar finns såväl rektorerna för Komvux som rektorerna för gymnasieskolorna med. Rektorerna uppger att de vid dessa träffar bland annat har möjlighet att få inblick i varandras verksamhet. Vid dessa träffar arbetar man, enligt rektorerna, med olika teman utifrån förvaltningens utbildningsplan. Enligt rektorerna för Komvux är även SPRINT-nätverket, som är initierat av huvudmannen, ett bra sätt att skapa kontaktytor.

Rektorn för Almåsgymnasiet B säger att hen upplever att de strukturerade kontakterna mellan utbildningarna fungerar bra och att det finns forum för att diskutera i SPRINT-nätverket. Enligt rektorn ger nätverket bland annat effekten att utbildningarna får bra kontakt med varandra och att kontaktvägarna blir enkla. Även huvudmannens beslut att utbildningen på språkintröduktion ligger ute på flera av gymnasieskolorna är ett sätt, enligt rektorn, att möjliggöra kontakter.

Enligt studie- och yrkesvägledaren skapar huvudmannen kontaktytor mellan de olika utbildningarna genom de nätverk där hen ingår. Studie- och yrkesvägledaren säger att i SPRINT-nätverket finns en representant för samtliga vägledare i kommunen och hen skickar sedan ut informationen till de andra vägledarna. Det finns också, enligt studie- och yrkesvägledaren, vägledningsnätverk för alla kommunala gymnasieskolor, ett nätverk för vägledare för gymnasieskolor, Komvux och högskolan och en gång per termin träffas också vägledare för gymnasieskolan och grundskolan, där även frågor kring övergångar lyfts.

Huvudmannens representanter säger att det finns flera vägar som skapar förutsättningar för strukturerade kontakter mellan utbildningar. Ett exempel är, enligt representanterna för huvudmannen, att det i Borås finns DUA (delegationen för unga i arbete) där vuxenutbildning, folkhögskolorna och arbetslivsförvaltningen och arbetsförmedlingen samarbetar. Representanterna för huvudmannen säger att detta är ett sätt att se till att olika verksamheter inte skickar människor mellan olika verksamheter. Ett annat exempel som representanterna för huvudmannen ger är de så kallade öppet hus och gymnasiedagarna, där eleverna skaffar sig information och får syn på alla gymnasieutbildningar som finns. Ledningsgruppen är också, enligt representanterna för huvudmannen, ett sätt att arbeta nära varandra.

2a. I vilken utsträckning arbetar rektor för en strukturerad kontakt mellan språkintröduktion och fortsatta utbildningsvägar?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorns arbete med att skapa strukturerade kontakter mellan språkintröduktion och andra intröduktionsprogram, nationella program och Komvux bedrivs med god kvalitet utifrån elevernas behov. Skolinspektionen bedömer vidare att rektorns arbete med att utifrån elevernas behov ge möjlighet till social inkludering mellan elever på språkintröduktion och elever som läser andra intröduktionsprogram eller nationella program vid Almåsgymnasiet bedrivs med i huvudsak god kvalitet.

Skolinspektionens utredning

Strukturerade kontakter¹

Granskningen visar att det i huvudsak finns en strukturerad kontakt mellan språkintröduktion och andra intröduktionsprogram, nationella program och Komvux utifrån elevernas behov.

Rektorn för Almåsgymnasiet B säger att det samarbete som finns mellan språkintröduktion och andra intröduktionsprogram består i att lärare på de olika intröduktionsprogrammen samarbetar på skolan, men det finns inget organiserat samarbete. Rektorn säger vidare att eleverna på språkintröduktion får information om vilka program som finns på skolan men att samarbetet med andra skolor inte är så stort. Övergången för eleverna från språkintröduktion till andra intröduktionsprogram ska, enligt rektorn, följa samma rutin som gäller för alla andra elever. Rektorn uppger att eleverna träffar studie- och yrkesvägledaren och gör ansökan till ett annat intröduktionsprogram på skolan. Rektorn säger att språkintröduktion planeras utifrån skolans egen organisation och att

¹ Med strukturerad kontakt avses kontakt som är en del av en *långsiktig medveten strategi* med ett tydligt syfte; att påskynda och underlätta elevers övergång till fortsatt utbildning. I granskningen avses främst strukturerad kontakt på ett organisatoriskt plan som planeras och leds av rektor.

det samspel som finns är inom skolans program. Enligt studie- och yrkesvägledaren har det på skolan ännu inte varit aktuellt för någon elev att gå över från språkintröduktion till ett annat intröduktionsprogram.

Enligt såväl rektorn som studie- och yrkesvägledaren fungerar kontakten mellan språkintröduktion och nationella program bra och sker på samma sätt som för kommunens övriga elever i årskurs 9. Bland annat anordnar huvudmannen aktiviteter för eleverna som ska söka till gymnasiet och i kommunen finns ett för skolorna gemensamt dokumentationssystem som gör att dokumentation kring eleverna finns tillgänglig när de börjar ny skola inom kommunen. Eleverna erbjuds också att delta vid gymnasieskolornas så kallade öppet hus. Enligt rektorn ges också alla elever på språkintröduktion möjlighet att göra studiebesök på de nationella gymnasieprogram som de är intresserade av. När det gäller övergången till nationella program säger studie- och yrkesvägledaren att hen hjälper eleverna med ansökan och om eleven har behov av särskilt stöd är specialpedagogen med vid planeringen av övergången. Rektorn säger att det finns samspel mellan språkintröduktion och nationella program genom att eleverna ges möjlighet att läsa vissa delar av gymnasiekurser.

Rektorn för Almåsgymnasiet B uppger att det finns ett samarbete mellan språkintröduktion och Komvux bland annat när det gäller elevernas ansökan och att eleverna genomför studiebesök. Enligt rektorn söker eleverna på samma sätt som övriga elever och det finns tydliga rutiner över vilken svensknivå eleverna ska hamna på när de börjar på Komvux. Det förs också dialog i SPRINT-nätverket, till exempel hur övergångarna ska se ut, säger rektorn.

Rektorerna för Komvux säger att det finns ett samarbete mellan språkintröduktion och Komvux och att det är viktigt att det blir bra övergångar för eleverna. En av rektorerna säger att det nu har blivit "skarpt läge" sedan man på Komvux sett att det kommer många elever från gymnasiet. Enligt rektorerna finns det rutiner för övergången från språkintröduktion till Komvux, men dessa ses nu över. Exempelvis ska gruppvägledning av elever som ska börja på Komvux ges mer strukturerat. Rektorerna uppger att deras upplevelse är att den strukturerade kontakten mellan språkintröduktion och Komvux fungerar bra.

Studie- och yrkesvägledaren säger att eleverna gör tester i svenska för att se vilken nivå de ska hamna på. Studie- och yrkesvägledaren får därefter information vilken nivå eleven hamnat på och kan utifrån denna information hjälpa eleven med ansökan. Därefter kontaktar studie- och yrkesvägledaren på Komvux eleven för att lägga upp en studieplan.

Social inkludering

Granskningen visar att rektorn bedriver ett arbete för att möjliggöra social inkludering mellan elever på språkintröduktion och eleverna på de nationella programmen på skolan.

Enligt de intervjuade eleverna så träffar de elever från andra program på skolan när de har raster och vid olika aktiviteter som sker skolan. Enligt eleverna träffar de även elever från andra program när de gör uppgifter tillsammans. Det har också funnits tillfällen, som eleverna beskriver, där de fått besöka program de är intresserade av och där fått träffa och ställa frågor till såväl elever som lärare. En elev säger att hen lärt sig mycket vid dessa tillfällen. En annan elev berättar att det vid ett tillfälle hade en dag när de tillsammans med elever från ett nationellt program skulle arbeta tillsammans.

Studie- och yrkesvägledaren säger att när man på skolan har aktiviteter så inkluderar det alla elever, även eleverna på språkintröduktion. Studie- och yrkesvägledaren ger exempel på att eleverna på språkintröduktion är med på besöksdagarna som övriga elever på skolan gör.

Rektorn på Almåsgymnasiet B uppger att man från skolans sida anordnar träffar mellan olika elevgrupper och säger att eleverna som går språkintröduktion har sin utbildning i skolans lokaler så de går tillsammans med de andra eleverna på skolan. Detta är, enligt rektorn, ett sätt för eleverna på skolan att lära känna varandra. Rektorn säger också att eleverna har gemensamma aktiviteter och att detta sker på ett naturligt sätt men att eleverna på språkintröduktion har sagt att de vill ha ännu fler aktiviteter. Rektorn säger att hen ser nya saker hela tiden som kan bli bättre för att öka insynen i ett annat program och för att eleverna ska lära känna varandra. Rektorn ger som exempel att man framöver ska samplanera till exempel skidåkning för eleverna på språkintröduktion och andra program men också undervisning i hem- och konsumentkunskap.

2b. I vilken utsträckning arbetar rektor för en vägledning som ger nyanlända elever en god överblick över fortsatta utbildningsvägar?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorns långsiktiga planering av nyanlända elevers studie- och yrkesvägledning samt arbetet med att motverka att eleverna gör begränsade val utifrån kön eller social och kulturell bakgrund bedrivs med i huvudsak god kvalitet.

Skolinspektionens utredning

Rektors långsiktiga planering

Granskningen visar att rektorn i huvudsak har en långsiktig planering av nyanlända elevers studie- och yrkesvägledning.

Alla intervjuade elever uppger att de har fått vägledning av studie- och yrkesvägledare vid flera tillfällen. Eleverna säger att de har fått tillräcklig vägledning inför framtida val. Rektorn och studie- och yrkesvägledaren säger enigt att de uppfattar att eleverna får studie- och yrkesvägledning som motsvarar deras behov.

Rektorn för Almåsgymnasiet B uppger att det inte är hen utan gymnasiechefen som är chef för studie- och yrkesvägledaren. Studie- och yrkesvägledaren uppdrag är, enligt rektorn, att vägleda samtliga elever på Almåsgymnasiet. Rektorn säger att det är tydligt i studie- och yrkesvägledarens uppdrag att vägledning ska ske i grupp och enskilt med elever.

Studie- och yrkesvägledaren beskriver hur vägledningen genomförs och att det i uppdraget ingår att ge vägledning till elever som läser språkinträdning på såväl mellannivå som på fortsättningsnivå. Studie- och yrkesvägledaren uppger att hen träffar eleverna både individuellt och i grupp.

Både studie- och yrkesvägledaren och rektorn beskriver att de har ett samarbete och att de har möten kontinuerligt. På dessa möten diskuteras vägledningen till eleverna kontinuerligt och där diskuteras också elevers övergångar till andra utbildningar. Rektorn uppger att hen följer upp arbetet med studie- och yrkesvägledning genom den utvärdering som studie- och yrkesvägledaren gör kontinuerligt för att sammanställa vad som har fungerat bra och vad som kan behöva utvecklas. Därefter går rektorn och studie- och yrkesvägledaren igenom utvärderingen tillsammans, eventuella förändringar utifrån utvärderingen beslutar sedan gymnasiechefen om. Studie- och yrkesvägledaren säger att det är skolläringens intentioner att vägledning sker utifrån elevernas behov och att är hens uppfattning att rektorn är väl insatt i de insatser som görs kring vägledning.

Rektor för Almåsgymnasiet B säger att studie- och yrkesvägledarens uppdrag utgår från årsplaneringen för Almåsgymnasiet. I årsplaneringen, som Skolinspektionen tagit del av, framkommer hur ansvarsfördelningen för arbetet med

studie- och yrkesvägledningen ut. Där finns också beskrivet vägledningens innehåll och uppgifter både generellt för skolan men också särskilt för eleverna på språkintröduktion. Enligt rektorn finns också en tanke på vad som ligger i studie- och yrkesvägledarens respektive lärarnas uppdrag när det gäller vägledning av eleverna.

Studie- och yrkesvägledaren säger att det finns en bra samverkan kring nyanländas vägledning. Rektorn har, enligt studie- och yrkesvägledaren, initierat att hela elevhälsan ska vara delaktiga i arbetslagsmöten och sektionmöten och att det är studie- och yrkesvägledarnas ambition att vara med en gång i månaden när arbetslaget för språkintröduktion träffas. Enligt studie- och yrkesvägledaren fungerar det bra att komma ut och informera i klasserna och det finns alltid möjlighet till samarbete med lärarna. Vid de tillfällen för så kallad öppen elevhälsa, säger studie- och yrkesvägledaren, att hen även då kan träffa lärarna utifrån lärarnas initiativ.

När det gäller kompetensutveckling på skolenheten för att möta nyanlända elevers varierande vägledningsbehov säger rektorn för Almåsgymnasiet B att man i SPRINT-nätverket har tagit beslut om en kommungemensam kompetensutveckling "Språkutvecklande arbetssätt för språkintröduktionslärare".

Rektors arbete med att motverka begränsade studieval

Granskningen visar att rektorn bedriver ett arbete för att motverka att eleverna gör begränsade val utifrån kön eller social och kulturell bakgrund.

Enligt eleverna har studie- och yrkesvägledaren pratat med eleverna om att man kan söka alla program oavsett om man är kille eller tjej.

Rektorn för Almåsgymnasiet B säger att studie- och yrkesvägledare pratar med eleverna om det svenska utbildningssystemet och säger att eleverna informeras om att allt är möjligt att läsa för alla och att det är viktigt för eleverna att de får mycket information om olika studievägar. Rektorn menar att ett sätt att motverka stereotypa studieval är att samtliga elever på språkintröduktion ges möjlighet att läsa 12 grundskoleämnen vilket medför att fler studievägar blir möjliga. Enligt rektorn finns det en strategi för arbetet med att motverka att eleverna gör begränsade studieval i skolans värdegrundarbete och att det sker i diskussioner mellan lärare och elever men också mellan studie- och yrkesvägledare och elever.

Studie- och yrkesvägledaren uppger att det ingår i hens vägledningssuppdrag att arbeta med dessa frågor och på så sätt medvetandegöra eleverna och få dem att förstå vad jobben innebär i Sverige. Studie- och yrkesvägledaren säger att mycket

av informationen handlar om samtal med eleverna men också genom studiebesök på exempelvis Komvux och folkhögskolor.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 7 januari 2019 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till Skolinspektionen.Lund@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400–2017: 7322) i de handlingar som sänds in.

På Skolinspektionens vägnar

Andrés Brink Pinto

Beslutsfattare

Annika Welinder

Föredragande

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/nyanlanda-elevers-fortsatta-utbildningsvagar-efter-sprakintroduktion/>

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Borås stad har omkring 111 000 invånare. Utbildningsområdet i Borås är organiserad i tre olika förvaltningar: Förskoleförvaltningen, Grundskoleförvaltningen (GRF) samt Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen (GVUF). Inom GRF finns Centrum för flerspråkigt lärande (CFL), som är mottagningsenhet för alla nyanlända elever. Nyanlända elever i gymnasieåldern går från CFL till GVUF/Björkängsgymnasiet som anordnar språkintröduktion. På Björkängsgymnasiet görs kartläggning av elevernas kunskaper samt språktest. Efter bedömningen planeras för fortsatt utbildning för eleverna på någon av de fem gymnasieskolorna. I Borås stad anordnas språkintröduktionen på Björkängsgymnasiet, Almåsgymnasiet, Bäckängsgymnasiet, Sven Erikssons gymnasiet och Viskastrandsgymnasiet. Efter språkintröduktion kan eleverna fortsätta på annat intröduktionsprogram, nationellt program, inom kommunal vuxenutbildning eller annan utbildning t.ex. folkhögskola. När eleven fyller 20 år övergår eleven, om den så önskar, till kommunal vuxenutbildning. Asylsökande vuxna har inte rätt till kommunal vuxenutbildning eller särskild utbildning för vuxna. Det finns 10 gymnasieskolor i Borås stad, både kommunala och fristående.

Språkintröduktion i Borås stad har ett huvudspår som är uppdelat i tre nivåer; start, mellan och fortsättning. På Almåsgymnasiet B finns, utöver språkintröduktion (SPRINT), intröduktionsprogrammet programinriktat individuellt val mot barn- och fritidsprogrammet samt vård- och omsorgsprogrammet.

De elever som går på språkintröduktion på Almåsgymnasiet B är placerade där utifrån att de har uppnått mellannivå när de börjar på skolan och att de har som inriktning någon av de program som finns på skolan. Startnivån finns enbart på Björkängsgymnasiet. Vid besökstillfället går det 46 elever på språkintröduktion.

Bilaga 2: Rättslig reglering mm

1 kap. 4 § skollagen

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till elevers olika behov. Elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

2 kap. 8 § skollagen

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

2 kap. 10 § skollagen

Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

2 kap. 29 § skollagen

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

3 kap. 12a § skollagen

Med nyanländ avses i denna lag den som

1. har varit bosatt utomlands,
2. nu är bosatt i landet, och
3. har påbörjat sin utbildning här senare än höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år.

En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet.

Som bosatt utomlands anses den som inte anses bosatt i landet enligt 29 kap. 2 §.

4 kap. 3 § skollagen

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

4 kap. 4 § skollagen

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på skolenhetsnivå. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbetet vid enheten genomförs.

4 kap. 5 § skollagen

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

15 kap. 2 § skollagen

Gymnasieskolan ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet.

Utbildningen ska utformas så att den främjar social gemenskap och utvecklar elevernas förmåga att självständigt och tillsammans med andra tillägna sig, fördjupa och tillämpa kunskaper.

Utbildningen i gymnasieskolan ska i huvudsak bygga på de kunskaper eleverna fått i grundskolan eller i motsvarande utbildning.

15 kap. 5 § skollagen

Gymnasieskolan ska vara öppen endast för ungdomar som avslutat sin grundskoleutbildning eller motsvarande utbildning och som påbörjar sin gymnasieutbildning under tiden till och med det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år eller, i fall som avses i 36 §, 21 år.

15 kap. 8 § skollagen

Varje kommun ska informera om de nationella programmen samt om möjligheterna att få utbildning på introduktionsprogram och vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år.

17 kap. 3 § skollagen

Utöver vad som gäller för all gymnasieutbildning enligt 15 kap. 2 § är syftet med språkinträdning att ge nyanlända ungdomar en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket, vilken möjliggör för dem att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning

17 kap. 4 § skollagen

Programinriktat individuellt val ska utformas för en grupp elever. Yrkesintroduktion får utformas för en grupp elever eller för en enskild elev. Övriga introduktionsprogram (t ex språkintröduktion) ska utformas för en enskild elev.

17 kap. 7 § skollagen

Utbildningen på ett introduktionsprogram ska följa en plan för utbildningen som beslutas av huvudmannen. För varje elev ska det upprättas en individuell studieplan.

29 kap. 2 § 1 st. och 2 st. 1 och 2 skollagen

Med bosatt i landet avses i denna lag den som ska vara folkbokförd här enligt folkbokföringslagen (1991:481).

Som bosatt i landet ska vid tillämpningen av denna lag anses även den som inte är folkbokförd här men som

1. omfattas av 1 § första stycket eller 1 a § första stycket lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.,
2. vistas här med stöd av tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen (2005:716)

29 kap 3 § 1 st. skollagen

De personer som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 1 och 2 har rätt till utbildning i gymnasieskola och gymnasiesärskola endast om de har påbörjat utbildningen innan de fyllt 18 år. De har inte rätt till utbildning i kommunal vuxenutbildning eller särskild utbildning för vuxna.

6 kap. 8 § 3 st. gymnasieförordningen

Språkintröduktion får kombineras med kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare och motsvarande utbildning vid folkhögskola enligt 24 kap. skollagen. Även andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling får ingå i utbildningen.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy, 11), Skolans värdegrund och uppgifter, Varje skolas utveckling

Skolan ska sträva efter flexibla lösningar för organisation, kursutbud och arbetsformer.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy, 11), 2.1 Kunskaper

Det är skolans ansvar att varje elev som avslutat ett introduktionsprogram har en plan för och tillräckliga kunskaper för fortsatt utbildning eller uppnår en förberedelse för etablering på arbetsmarknaden.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy, 11), 2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv

Gymnasieskolan ska nära samarbeta med de obligatoriska skolformerna, arbetslivet, universiteten och högskolorna samt med samhället i övrigt. Detta krävs för att eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet och få underlag för val av kurser inom utbildningen och för vidare studier eller yrkesverksamhet.

Genom att arbetslivet fortlöpande förändras när det gäller behovet av kompetens och rekrytering av arbetskraft inom olika områden har studie- och yrkesvägledning i vid mening stor betydelse. Universitet och högskolor, arbetsförmedlingar, näringsliv samt arbetsmarknadens parter och branschorganisationer har därför viktiga roller i informationen till skolorna och eleverna.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy, 11), 2.6 Rektorns ansvar

Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke.

Prop. 2009/10:165 Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet, s. 447

Språkintrödktion syftar till att eleven snarast möjligt ska kunna gå vidare i gymnasieskolan eller i annan utbildning.

Skolverkets allmänna råd om Utbildning för nyanlända elever (s. 14) (SKOLFS 2016:2)

I Skolverkets allmänna råd om utbildning för nyanlända elever framhålls att huvudmannen regelbundet bör förvissa sig om att rektorn för en skolenhet har tillräckliga resurser för att leva upp till bestämmelserna om den fortsatta utbildningen för nyanlända elever för att vid behov kunna omfördela resurserna mellan skolenheterna. Huvudmannen bör också ha en långsiktig planering för den fortsatta utbildningen för nyanlända elever, samt skapa rutiner för att följa upp att detta arbete fungerar på skolenheterna och i förekommande fall vidta nödvändiga åtgärder.

Skolverkets allmänna råd om Arbete med studie- och yrkesvägledning. (s. 11 och 32), (SKOLFS 2013:180)

I Skolverkets allmänna råd om arbete med studie- och yrkesvägledning framhålls att vägledning i vid bemärkelse är all den verksamhet som bidrar till att ge elever kunskaper och färdigheter som underlag för att fatta beslut om framtida studie- och yrkesval (t.ex. praktiska arbetslivserfarenheter, undervisning som rör arbetslivet, studiebesök, utbildningsinformation). Vidare framhålls att nyanlända elever behöver få information om utbildningssystemet, sina möjligheter till studier och arbetsmarknadens kompetenskrav.

Bilaga 3: Mall för huvudmannens redovisning till Skolinspektionen

Utvecklingsområde 1:

- Huvudmannen behöver se till att det finns planerade arbetssätt i syfte att vägleda och motivera nyanlända elever och att dessa arbetssätt är förankrade hos olika nivåer utifrån ansvarsområde och behov.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras: